

17. Tur R.I. (2004), Pedagogichna refleksiiia – osnova formuvannia tvorchoho samorozvytku osobystosti [Pedagogical reflection is the basis of creative self-development of the individual], Upravlinnia shkoloiu, № 13, Kharkiv. 22-24. [in Ukrainian].
18. Filippova L. V. (2019), Pedagogichna refleksiiia u vyshchii shkoli [Pedagogical reflection is the basis of creative self-development of the individual], Molodyi vchenyi, № 2 (66). 132-136. [in Ukrainian].
19. Podrihalo, O., Romanenko, V., Podrihalo, L., Iermakov, S., Olkhovyi, O., Bondar, A., Semyzorova, A. & Galimskiy, V (2023), Evaluation of the functional state of taekwondo athletes 7-13 years old according to the indicators of the finger-tapping test. *Slobozhanskyi Herald of Science and Sport*, 27 (1), 3-9. doi.org/10.15391/sns.v.2023-1.001. [in Ukrainian].

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10\(183\).36](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10(183).36)
УДК 796:355.5.305

Пронтенко В. В.,

<https://orcid.org/0000-0003-2454-6190>

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної
підготовки і спорту, Житомирський військовий інститут
імені С. П. Корольова, м. Житомир

Підопригора М. В.,

<https://orcid.org/0000-0003-0659-2003>

старший викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, Військовий
інститут Київського Національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ

Мілевський О. Л.,

<https://orcid.org/0009-0009-8407-3840>

доцент кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, Військовий інститут
Київського Національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ

Трофимчук В. А.,

<https://orcid.org/0009-0006-2427-274X>

доцент кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, Військовий інститут
Київського Національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ

Боговик М. В.,

<https://orcid.org/0009-0006-6235-1326>

старший викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, Військовий
інститут Київського Національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ

Боговик Н. В.,

<https://orcid.org/0009-0006-1528-2743>

викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, Військовий інститут
Київського Національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ РІВНЕМ РОЗВИТКУ РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ КУРСАНТІВ-ЖІНОК ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ВИКОНАННЯ НИМИ ВПРАВ З ГИРЯМИ

У статті досліджено залежність між спортивними результатами у вправах з гирями та рівнем розвитку рухових якостей й сформованості військово-прикладних рухових навичок курсантів-жінок секції гирьового спорту вищого військового навчального закладу (ВВНЗ) в умовах воєнного стану.

Встановлено, що більшість силових вправ та вправ, які вимагають прояву витривалості мають тісний та середній значущий взаємозв'язок ($p < 0,01$) з високими результатами курсантів-жінок у змагальних вправах гирьового спорту (підтягування на низькій перекладині, присідання зі штангою, тяга штанги станова, вис на перекладині, комплексна силова вправа (КСВ), біг на 1 та 2 км, вистрибування за 1 хв). Також, між високим рівнем сформованості військово-прикладних рухових навичок курсантів-жінок та усіма вправами з гирями виявлено тісний та середній статистично значущий взаємозв'язок ($p < 0,01-0,05$) (загальна контрольна вправа на смузі перешкод (ЗКВСП), метання гранати на дальність, марш кидком на 5 км). Результати дослідження дозволяють стверджувати, що застосування вправ з гирями у процесі фізичного виховання в умовах воєнного стану забезпечить ефективний розвиток рухових якостей, формування військово-прикладних рухових навичок з метою забезпечення фізичної готовності курсантів-жінок вищих військових навчальних закладів до навчальної та майбутньої військово-професійної й бойової діяльності.

Ключові слова: рухові якості, військово-прикладні рухові навички, вправи з гирями, курсанти-жінки.

Prontenko V. V., Pidoprygora M. V., Milevskiy O. L., Trofymchuk V. A., Bohovyk M. V., Bohovyk N. V. The relationship between the level development of motor qualities of female cadets and their performance results exercises with kettles. The article examines the relationship between sports results in exercises with kettlebells and the level of development of motor qualities and the formation of military-applied motor skills of female cadets of the kettlebell sports section of a higher military educational institution under martial law.

Research methods: theoretical analysis and generalization of literary sources, pedagogical observation, pedagogical testing, methods of mathematical statistics.

It was established that the majority of strength exercises and exercises that require the manifestation of endurance have a close and moderately significant relationship ($p < 0.01$) with high results of female cadets in competitive kettlebell exercises, namely: pull-ups on a low bar, squats with barbell, barbell deadlift, hanging on the crossbar, complex strength exercise, 1 and 2 km run, jumping out in 1 min. Also, a close and average statistically significant relationship ($p < 0.01-0.05$) was found between the high level of formation of military applied motor skills of female cadets and all exercises with weights ($p < 0.01-0.05$) (general control exercise on the obstacle course, throwing a grenade range and 5 km dash march). The results of the study allow us to state that the use of exercises with kettlebells in the process of physical education under martial law conditions will ensure the effective development of motor qualities, the formation of military-applied motor skills in order to ensure the physical readiness of female cadets of higher military educational institutions for educational and future military-professional and combat activity.

Keywords: motor qualities, military-applied motor skills, kettlebell exercises, female cadets.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Людський ресурс, як і ресурс у озброєнні та військовій техніці, у довготривалій війні Української нації проти російських окупантів за незалежність є найголовнішими чинниками перемоги над загарбниками. Поряд з військовослужбовцями-чоловіками на захист держави стають жінки, чисельність яких у лавах Збройних Сил України суттєво збільшилася порівняно із 2022 роком [6; 12]. Неабиякої популярності у жіночій половині населення України набувають військові професії на офіцерських посадах. Підтвердженням є щорічне збільшення кількості дівчат – абітурієнтів до ВВНЗ, які вступають до вишів на правах гендерної рівності разом із чоловіками у відсотковому співвідношенні інколи 50/50 %. Проте, поряд із значною кількістю бажаючих дівчат навчатися у ВВНЗ, рівень фізичної підготовленості бажає бути кращим. Особливо проблемними питаннями з фізичної підготовки упродовж навчання у курсантів-жінок залишається низький рівень рухових якостей, власне сили та витривалості [1; 3; 4; 11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За результатами аналізу літературних джерел [4; 6; 7; 9; 12] нами було з'ясовано, що ключовими руховими якостями для курсантів-жінок у процесі навчання у ВВНЗ в умовах воєнного стану та подальшої військово-професійної діяльності є сила, витривалість, швидкість, спритність, а також військово-прикладні рухові навички у подоланні перешкод, метанні гранат, марш-кидки. Високі показники у перерахованих рухових якостях та навичках у курсантів-жінок є запорукою формування фізичної готовності до військово-професійної та бойової діяльності на офіцерських посадах. На думку низки фахівців [2; 8; 10; 12] ефективним засобом розвитку пріоритетних рухових якостей та формування військово-прикладних рухових навичок у курсантів жінок у процесі фізичного виховання в умовах воєнного стану можуть бути засоби гирьового спорту.

Мета роботи: визначення взаємозв'язку між рівнем розвитку рухових якостей курсантів-жінок секції гирьового спорту ВВНЗ та результатами виконання ними вправ з гирями.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел, педагогічне спостереження, педагогічне тестування, методи математичної статистики.

Організація дослідження. З метою визначення залежності між спортивними результатами та рівнем розвитку рухових якостей курсантів-жінок секції гирьового спорту різної спортивної кваліфікації ($n=23$), нами було проведено кореляційний аналіз результатів у виконанні змагальних вправ з гирями та показників розвитку низки рухових якостей, всього 23 випробування. Із них, що спрямовані на розвиток силових якостей курсантів-жінок – 10, витривалості – 4, швидкісних якостей – 2, спритності – 2, гнучкості – 2, сформованість військово-прикладних рухових якостей – 3.

До переліку змагальних вправ гирьового спорту, що підлягали перевірці увійшли: ривок гирі 16 кг почергово лівою та правою руками протягом 10 хв із однією зміною рук (ривок класичний); ривок гирі 16 кг почергово лівою та правою руками протягом 12 хв зі зміною рук довільним способом, необмежену кількість разів (Р-12); поштовх двох гир по 16 кг протягом 10 хв зі стартового положення, де гирі зафіксовано на грудях, плечі притиснуто до тулуба, а ноги випрямлено – підняття гир від грудей на прямі руки; поштовх двох гир по 16 кг за довгим циклом протягом 10 хв – підняття гир від грудей на прямі руки з подальшим опусканням у положенні вису після кожного підйому.

Перераховані змагальні вправи гирьового спорту виконувалися курсантами-жінками секції гирьового спорту, до якої входили курсантки 1-4-х курсів ($n=23$), під час спортивно-масової роботи упродовж 3-х місяців. Результати проведеного кореляційного аналізу представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Взаємозв'язок між рівнем розвитку рухових якостей та результатами виконання вправ з гирями у курсантів-жінок ($n=23$), (ум.од.)

№ з/п	Види випробувань/змагальні вправи з гирями	Ривок гирі	Ривок гирі з довільною зміною рук Р-12	Поштовх 2-х гир	Поштовх 2-х гир за довгим циклом
		Значення коефіцієнта кореляції (r)			
1	Біг на 100 м	- 0,27	- 0,31	- 0,10	- 0,22
2	Біг на 400 м	- 0,12	- 0,25	- 0,19	- 0,14

3	Човников. біг 10x10 м	- 0,08	- 0,09	- 0,11	- 0,06
4	КВС	- 0,07	- 0,11	- 0,12	- 0,09
5	Підтягуван. (низька перекл.)	0,65**	0,54*	0,42	0,46
6	КСВ	0,39	0,47	0,45	0,39
7	Згин. та розгин. тулуба	0,34	0,19	0,23	0,38
8	Згин. та розгин. рук лежачи	0,37	0,38	0,29	0,33
9	Стрибок вгору	0,28	0,26	0,44	0,45
10	Стрибок у довжину	0,25	0,18	0,39	0,43
11	Жим штанги лежачи	0,19	0,16	0,38	0,41
12	Тяга штанги станова	0,51*	0,53*	0,40	0,47
13	Присідання зі штангою	0,42	0,38	0,56**	0,58**
14	Жим гірі 8 кг	0,19	0,14	0,50*	0,52*
15	Прокручування гімнас. пал.	- 0,34	- 0,26	- 0,38	- 0,41
16	Нахил тулуба	0,27	0,25	0,18	0,21
17	Біг на 1 км	- 0,50*	- 0,53*	- 0,46	- 0,49
18	Біг на 2 км	- 0,57**	- 0,61**	- 0,44	- 0,47
19	Вис на перекладині	0,63**	0,62**	0,36	0,47
20	Вистрибування за 1 хв	0,26	0,36	0,48*	0,53*
21	ЗКВЕСП	0,38	0,32	0,39	0,41
22	Метання гранати на дальн.	0,59**	0,51*	0,45	0,48*
23	Марш-кидок на 5 км	- 0,48*	- 0,62**	- 0,35	- 0,38

Примітка: критичне значення коефіцієнту кореляції при $n=23$ становить $r=0,343$ у.о. (для $p<0,05$) та $r=0,485$ у.о. (для $p<0,01$);

** – висока значуща кореляція; * – значуща кореляція.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз взаємозв'язку між успішністю виконання курсантами-жінками вправи ривок класичний й ривок (P-12) та рівнем розвитку їх швидкісних якостей, за результатами бігу на 100 та 400 м свідчить, що швидкість подолання спринтерських дистанцій майже не залежать від рівня кількості та якості виконання вправи ривок гірі курсантами-жінками секції гірського спорту. В обох випадках відмічається недостовірний ($p>0,05$) слабкий взаємозв'язок: $r=-0,27$ ум.од., $r=-0,12$ ум.од., та $r=-0,31$ ум.од. та $r=-0,25$ ум.од. відповідно (рис. 1). Також, майже відсутній взаємозв'язок між виконанням курсантами-жінками вправи ривок класичний й ривок гірі з довільною зміною рук та результатами виконання вправ човниковий біг 10x10 м ($r=0,08$ ум.од., $r=0,09$ ум.од.) та комплексною вправою на спритність ($r=0,07$ ум.од., $r=0,11$ ум.од.) відповідно.

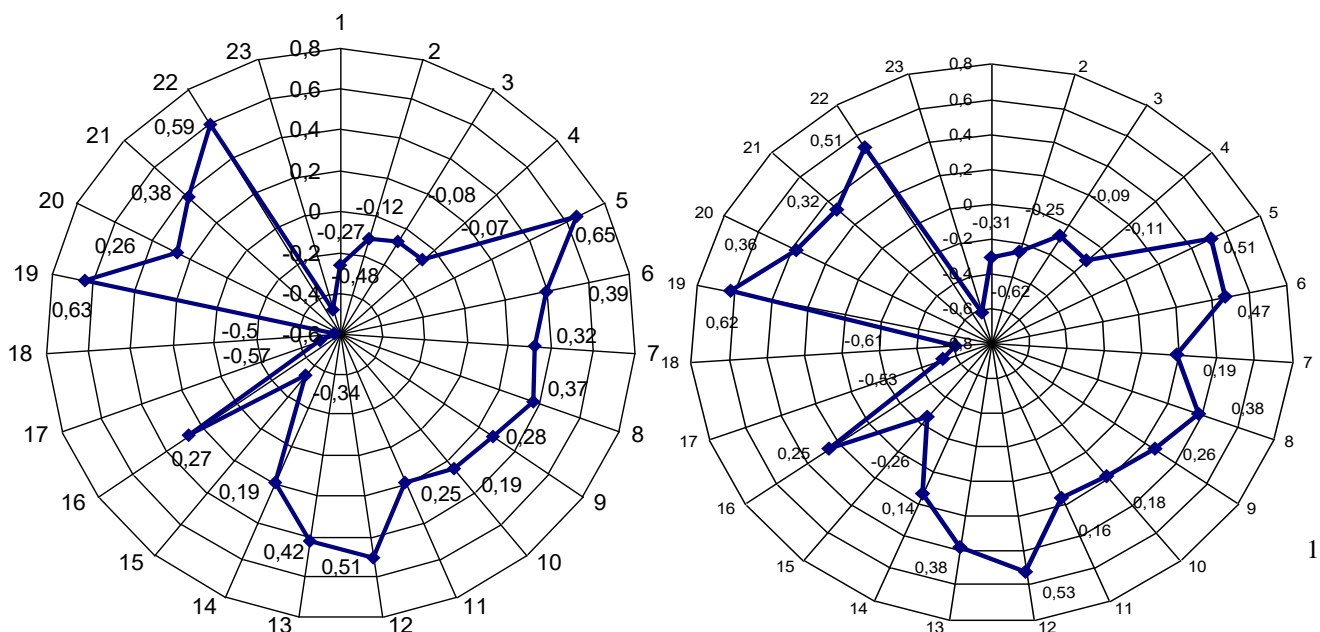

Рис. 1. Взаємозв'язок між показниками у виконанні вправи ривок гири класичний (ліворуч) й Р-12 (праворуч) та рівнем розвитку рухових якостей курсантів-жінок (n=23), ум.од.

1, 2 – вправи, що характеризують швидкісні якості; 3, 4 – вправи, що характеризують спритність; 5-14 – вправи, що характеризують силові якості; 15-16 — вправи, що характеризують гнучкість; 17-20 - вправи, що характеризують витривалість; 21-23 – вправи, що характеризують рівень сформованості військово-прикладних рухових навичок

Однак, дослідження взаємозв'язку між результатами виконання курсантами-жінками ривка гири й Р-12 та рівнем розвитку їх силових якостей свідчить, що від кількості разів у підніманні гири 16 кг залежить рівень розвитку сили м'язів рук, ніг та спини курсантів-жінок секції гирьового спорту.

Так, вправи підтягування на низькій перекладині, тяга штанги станова мають тісний ($r=0,65$ ум.од., $r=0,54$ ум.од.) та середній ($r=0,51$ ум.од., $r=0,53$ ум.од.) статистично значущий ($p<0,01$) взаємозв'язок з ривком гири 16 кг. Результати курсантів-жінок із силових нормативів: КСВ, згинання та розгинання тулуба, згинання та розгинання рук в упорі лежачи, присідання зі штангою мають помірний значущий ($p<0,05$) взаємозв'язок в межах $r=0,34-0,42$ ум.од. із результатами у ривку гири. Решта силових вправ мають недостовірний ($p>0,05$) слабкий взаємозв'язок: $r=0,14-0,28$ ум.од. з класичним ривком гири 16 кг та ривком гири із довільною зміною рук (Р-12). Порівняння результатів курсантів-жінок у ривку гири й ривку Р-12 та вправах, що характеризують розвиток гнучкості, дало змогу встановити слабкий недостовірний ($p>0,05$) взаємозв'язок між виконанням курсантами-жінками вправи ривок класичний та результатами виконання вправи прокручування гімнастичною палицею ($r=-0,34$ ум.од. й $r=-0,26$ ум.од.) та нахилом тулуба сидячи ($r=0,27$ ум.од. й $r=0,25$ ум.од.) (рис. 1).

Цікавим є дослідження взаємозв'язку між результатами виконання курсантами-жінками вправи ривок гири й вправ Р-12 та рівнем розвитку їх витривалості. Так, результати у ривку мають тісний та середній статистично значущий ($p<0,01$) взаємозв'язок ($r=-0,50-0,63$ ум.од.) із вправами, що характеризують розвиток звальної та силової витривалості (біг на 1 км, біг на 2 км, вис на перекладині) (табл. 1). Лише вправа вистрибування за 1 хв має недостовірний ($p>0,05$) слабкий взаємозв'язок ($r=0,26$ ум.од. й $r=0,36$ ум.од.) з ривком гири 16 кг (рис. 1).

Аналіз взаємозв'язку між кількістю виконання курсантами-жінками ривка гири 16 кг та рівнем сформованості їх військово-прикладних рухових якостей (за результатами подолання ЗКВЕСП, метання гранати на дальність, марш-кидка на 5 км) свідчить, що швидкість та якість виконання військово-прикладних вправ курсантами-жінками залежать від виконання вправи ривок гири. Усі три нормативи засвідчили тісний ($r=-0,62$ ум.од., $r=0,59$ ум.од.), середній ($r=0,51$ ум.од., $r=-0,48$ ум.од.) й помірний ($r=0,38$ ум.од., $r=0,32$ ум.од.) статистично значущий ($p<0,01-0,05$) взаємозв'язок з класичним ривком гири 16 кг та ривком із довільною зміною рук (Р-12) (рис. 1).

Дослідження взаємозв'язку між якістю та кількістю виконання курсантами-жінками вправи поштовх 2-х гир 16 кг й вправи поштовх 2-х гир 16 кг за довгим циклом та рівнем розвитку їх швидкісних якостей, а також спритності, за результатами подолання спринтерських дистанцій і вправи човниковий біг 10x10 м та КВС свідчить, що швидкість та спритність бігу має слабку залежність від рівня виконання поштовху 2-х гир та поштовху 2-х гир за довгим циклом курсантами-жінками секції гирьового спорту (табл. 1). Спостерігається недостовірний ($p>0,05$) слабкий взаємозв'язок від $r=-0,06$ ум.од. до $r=-0,19$ ум.од. (рис. 2).

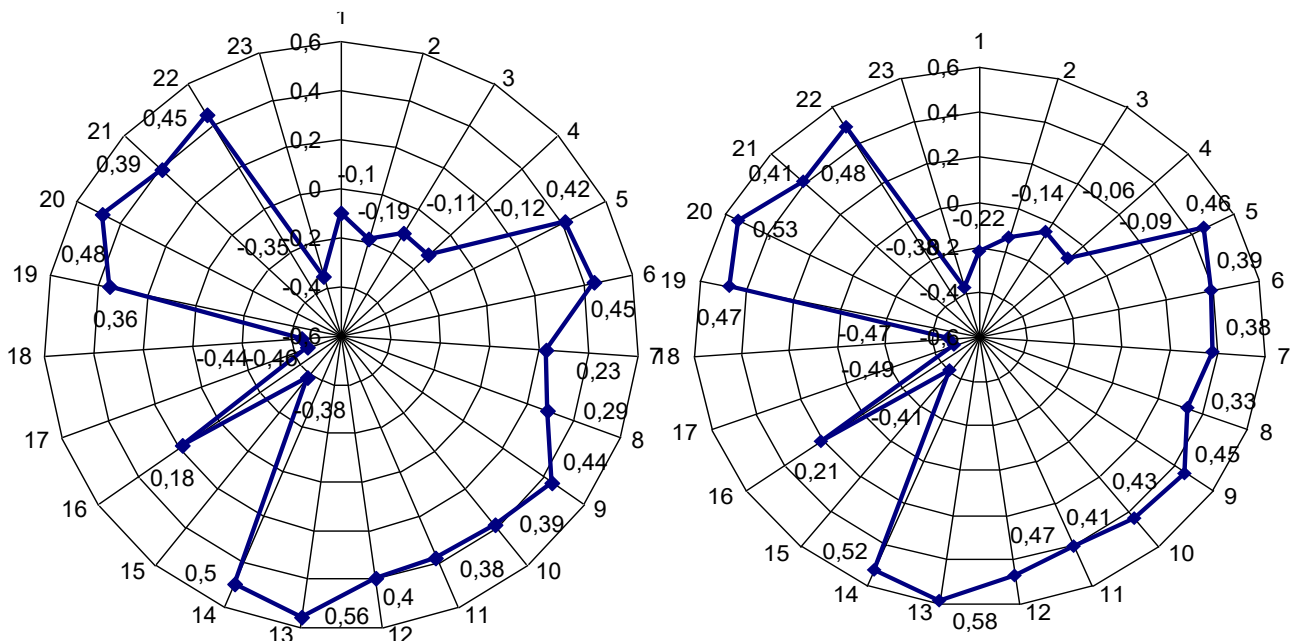

Рис. 2. Взаємозв'язок між показниками у виконанні вправи поштовх 2-х гир (ліворуч) й поштовх 2-х гир за ДЦ (праворуч) та рівнем розвитку рухових якостей курсантів-жінок секції гирьового спорту (n=23), ум.од.

1, 2 – вправи, що характеризують швидкісні якості; 3, 4 – вправи, що характеризують спритність; 5-14 – вправи, що характеризують силові якості; 15-16 – вправи, що характеризують гнучкість; 17-20 – вправи, що характеризують витривалість; 21-23 – вправи, що характеризують рівень сформованості військово-прикладних рухових навичок

Проведений аналіз кореляційного взаємозв'язку між виконанням вправ поштовх 2-х гир 16 кг й поштовх 2-х гир 16 кг за довгим циклом курсантами-жінками та рівнем розвитку їх силових якостей показав, що переважна більшість силових нормативів має тісний зв'язок з вправами гирьового спорту. Виявлено, що вправи присідання зі штангою на плечах та жим гирі 8 кг стоячи мають тісний ($r=0,56$ ум.од., $r=0,58$ ум.од.) та середній ($r=0,50$ ум.од., $r=0,51$ ум.од.) статистично значущий ($p<0,01$) взаємозв'язок з поштовхом гир 16 кг. Такі силові вправи, як підтягування на низькій перекладині, КСВ, стрибок угору та довжину, жим штанги лежачи й тяга штанги станова мають помірний значущий ($p<0,05$) взаємозв'язок ($r=0,38-0,47$ ум.од.) із результатами у поштовхом 2-х гир. Вправи згинання та розгинання тулуба й згинання та розгинання рук в упорі лежачи мають недостовірний ($p>0,05$) слабкий взаємозв'язок: $r=0,23-0,38$ ум.од. з поштовхом гир 16 кг та поштовхом гир за довгим циклом (рис. 2).

Досліджуючи взаємозв'язок результатів у поштовху гир та результатами вправ на гнучкість, нами було встановлено помірний значущий ($p<0,05$) взаємозв'язок між результатами у вправі прокручування гімнастичної палиці ($r=0,38-0,41$ ум.од.) та поштовхом гир й поштовхом гир за довгим циклом. Вправа нахил тулуба сидячи має недостовірний ($p>0,05$) слабкий кореляційний зв'язок ($r=0,18-0,21$ ум.од.) із досліджуваними вправами гирьового спорту.

Дослідження кореляційного взаємозв'язку між результатами виконання курсантами-жінками вправ поштовхом гир й поштовхом гир за довгим циклом та рівнем розвитку їх загальної та спеціальної витривалості, дозволило встановити, що результати у поштовху гир мають помірний статистично значущий ($p<0,01-0,05$) взаємозв'язок ($r=-0,34-0,53$ ум.од.) із усіма вправами, що характеризують розвиток витривалості й підлягали тестуванню (рис. 2).

Аналіз взаємозв'язку між виконанням вправ поштовх 2-х гир 16 кг й поштовх 2-х гир 16 кг за довгим циклом курсантами-жінками та рівнем сформованості військово-прикладних рухових навичок показав також помірний статистично значущий ($p<0,01-0,05$) взаємозв'язок ($r=-0,35-0,48$ ум.од.) між вправами подолання ЗКВСП, метання гранати, марш-кидок на 5 км та вправами поштовх та поштовх гир за довгим циклом.

Висновки. Таким чином, за результатами проведеного кореляційного аналізу виявлено, що переважна більшість силових вправ та вправ на витривалість, що підлягали тестуванню, мають тісний ($r=-0,57-0,65$ у.о.) значущий ($p<0,01$) та середній ($r=-0,50-0,53$ у.о.) значущий ($p<0,01$) взаємозв'язок з високими результатами курсантів-жінок спортивної секції ВВНЗ у змагальних вправах гирьового спорту (підтягування на низькій перекладині, присідання зі штангою, тяга штанги станова, вис на перекладині, КСВ, біг на 1 та 2 км, вистрибування за 1 хв тощо). Крім того, рівень сформованості військово-прикладних рухових навичок показав також тісний та середній статистично значущий ($p<0,01-0,05$) взаємозв'язок ($r=0,38-0,65$ ум.од.) між вправами ЗКВСП, метання гранати та марш-кидок на 5 км та усіма вправами з гирями, що підлягали тестуванню. Рівень розвитку швидкісних якостей, спритності та гнучкості у курсантів-жінок секції гирьового спорту характеризується помірним статистично значущим ($p<0,01$) взаємозв'язком ($r=0,38-0,41$ у.о.) лише із вправою прокручування гімнастичної палиці, а з рештою вправ має недостовірний ($p>0,05$) слабкий ($r=0,06-0,19$ у.о.) взаємозв'язок. Це підтверджує висновки низки фахівців про доцільність розвитку у першу чергу сили, витривалості, формування військово-прикладних рухових навичок у курсантів-жінок у процесі навчання у ВВНЗ в умовах воєнного стану використовуючи засоби гирьового спорту. Це забезпечить ефективний розвиток рухових якостей й у подальшому формування фізичної готовності курсантів-жінок ВВНЗ до навчальної та майбутньої військово-професійної й бойової діяльності.

Перспективи подальших досліджень будуть спрямовані нами на обґрунтування та розроблення методики розвитку рухових якостей курсантів-жінок засобами гирьового спорту у процесі фізичного виховання в умовах воєнного стану.

Література

1. Боярчук О. М. Особливості фізичної підготовки військовослужбовців-жінок: навч.-метод. посібник / [Л. М. Кізло, О. М. Боярчук, С. В. Романчук, та ін.]. Київ : УФП ЗСУ, 2008. 136 с.
2. Домінік М. М. Застосування вправ з гирями як засобу підвищення спеціальної підготовленості майбутніх офіцерів-жінок підрозділів Національної поліції. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : тези VI Міжн. наук.-практ. конф. (м. Київ, 25 листопада 2022 р.). Київ : НУОУ, 2022. С. 105–108.
3. Домінік М. М. Фізична підготовленість майбутніх офіцерів-жінок підрозділів Національної поліції у процесі навчання. *Фізичне виховання та спорт* (№ 1, 2023 р.). Запоріжжя, 2023. С. 14–23. <https://doi.org/10.26661/2663-5925-2023-1-02>
4. Магльований А. В., Тюрло О. І. Співвідношення спеціальної фізичної підготовки та загальної фізичної підготовки в модульній системі навчання курсантів-жінок. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту* : наук. моногр. ; за ред. С.С. Єрмакова. Х., 2007. №9. С. 94-98.
5. Наказ Міністра оборони України від 05 серпня 2021 року № 225 «Про затвердження Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України». Київ : Міністерство оборони України, 2021. 340 с. https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/mou_2021/225_nm.pdf
6. Пронтенко В. В., Підопригора М. В. Фізична підготовка курсантів-жінок у польових умовах під час дії правового режиму воєнного стану. *Фізичне виховання і спорт у закладах вищої освіти: проблеми та перспективи* :

- матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 18 березня 2024 р.). Житомир : ПНУ, 2024. С. 86–89.
7. Пронтенко В. В., Пронтенко К. В., Підпригора М. В. Шляхи підвищення рівня фізичної підготовленості курсантів-жінок ВВНЗ в умовах воєнного стану. *Сучасні проблеми фізичної підготовки в силових структурах України* : тези наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 листопада 2023 р.). Харків : НАНГУ, 2023. С. 51–53.
8. Пронтенко В. В., Пронтенко К. В., Полозенко Д. П., Підпригора М. В., Кримець О. І., Білик В. В. Застосування засобів гирьового спорту як інструменту формування фізичної готовності майбутніх офіцерів у процесі навчання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія № 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2023. Вип. 2 (160) 23. С. 136–141. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.02\(160\).29](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.02(160).29)
9. Тюрло О. І. Зміни показників спеціальної фізичної підготовленості та фізичної працездатності курсантів-жінок протягом навчального року : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук : спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення». Львів, 2008. 21 с.
10. Тюрло О. І., Домініук М. М. Перспективи підвищення рівня спеціальної підготовленості майбутніх офіцерів-жінок підрозділів Національної поліції засобами гирьового спорту. *Фізичне виховання і спорт у закладах вищої освіти: проблеми та перспективи* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 17 травня 2022 р.). Житомир : ПНУ, 2022. С. 29–34.
11. Фізичне виховання військовослужбовців : навч. посіб. / М. Ф. Пічугін та ін.; за ред. Г. П. Грибана. Житомир, 2011. 820 с.
12. Vasyly V. Prontenko, Maksym V. Pidoprygora, Dmytro V. Shtanagei, Mykhailo I. Matviienko, Valentyn P. Golub, Mykola V. Bohovyk, Larysa M. Onishchuk (2024). The impact of strength loads on the health status and physical readiness of female cadets. *Wiadomości Lekarskie*, 76 (6), 1230–1236. doi: 10.36740/WLek202406118. <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58021774100>

Reference

1. Boiarchuk, O.M., Kizlo, L.M., Romanchuk, S.V. та ін. (2008) Osoblyvosti fizychnoi pidhotovky viiskovosluzhbovtziv-zhinok. [Peculiarities of physical training of female servicemen]. K.: UFP ZSU, 136 p.
2. Dominiuk M. M. (2022) Zastosuvannia vprav z hyriamy yak zasobu pidvyshchennia spetsialnoi pidhotovlenosti maibutnix ofitseriv-zhinok pidrozdiliv Natsionalnoi politzii [The use of exercises with weights as a means of increasing the special training of future female officers of the National Police units]. *Suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku fizychnoi pidhotovky ta sportu Zbroinykh Syl Ukrainy, pravookhoronnykh orhaniv, riaduvaynykh ta inshykh spetsialnykh sluzhb na shliakhu yevroatlantychnoi intehratsii Ukrainy*. K. P. 105–108.
3. Dominiuk M. M. (2023) Fizychna pidhotovlenist maibutnix ofitseriv-zhinok pidrozdiliv Natsionalnoi politzii u protsesi navchannia [Physical fitness of future female officers of National Police units during training]. *Fizychno vykhovannia ta sport*. Zp. № 1. P.14–23. <https://doi.org/10.26661/2663-5925-2023-1-02>
4. Mahlovanyi, A.V., Torlo, O.I. (2007) Spivvidnoshennia spetsialnoi fizychnoi pidhotovky ta zahalnoi fizychnoi pidhotovky v modulnii systemi navchannia kursantiv-zhinok [The ratio of special physical training and general physical training in the modular training system of female cadets]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*. Kh., № 9. P. 94–98.
5. Ministerstvo obrony Ukrainy (2021) Nakaz Ministra obrony Ukrainy vid 05 serpnia 2021 roku № 225 «Pro zatverdzhennia Instruksii z fizychnoi pidhotovky v systemi Ministerstva obrony Ukrainy». K., 340 p. https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/mou_2021/225_nm.pdf
6. Prontenko V. V., Pidoprygora M. V. (2024) Fizychna pidhotovka kursantiv-zhinok u polovykh umovakh pid chas dii pravovoho rezhymu voiennoho stanu [Physical training of female cadets in field conditions during the legal regime of martial law]. *Fizychno vykhovannia i sport u zakladakh vyshchoi osvity: problemy ta perspektyvy*. Zh. P. 86–89.
7. Prontenko, V.V., Prontenko, K.V., Pidoprygora, M.V. (2023) Shliakhy pidvyshchennia rivnia fizychnoi pidhotovlenosti kursantiv-zhinok VVNZ v umovakh voiennoho stanu [Ways to increase the level of physical fitness of female cadets of VVNIZ under martial law]. *Suchasni problemy fizychnoi pidhotovky v sylovykh strukturakh Ukrainy*, Kh.: NANHU. P. 51–53.
8. Prontenko V. V., Prontenko K. V., Polozenko D. P., Pidoprygora M. V., Krymets O. I., Bilyk V. V. (2023) Zastosuvannia zasobiv hyrovoho sportu yak instrumentu formuvannia fizychnoi hotovnosti maibutnix ofitseriv u protsesi navchannia [Application of kettlebell sports as a tool for forming the physical readiness of future officers in the training process]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Dragomanova. Serii № 15 : Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury*. K. №2 (160). P. 136–141. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.02\(160\).29](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.02(160).29)
9. Torlo, O.I. (2008) Zminy pokaznykiv spetsialnoi fizychnoi pidhotovlenosti ta fizychnoi pratsezdatsnosti kursantiv-zhinok protiahom navchalnoho roku [Changes in indicators of special physical fitness and physical capacity of female cadets during the academic year]. *Avtoref. dys. ... kand. nauk : 24.00.02. L.*, 21 p.
10. Torlo O. I., Dominiuk M. M. (2022) Perspektyvy pidvyshchennia rivnia spetsialnoi pidhotovlenosti maibutnix ofitseriv-zhinok pidrozdiliv Natsionalnoi politzii zasobamy hyrovoho sportu [Prospects for increasing the level of special training of future female officers of the National Police units by means of kettlebell sports]. *Fizychno vykhovannia i sport u zakladakh vyshchoi osvity: problemy ta perspektyvy*. Zh. P. 29–34.
11. Pichuhin, M.F. та ін. (2011) Fizychno vykhovannia viiskovosluzhbovtziv [Physical education of military personnel]. Zt. 820 p.
12. Vasyly V. Prontenko, Maksym V. Pidoprygora, Dmytro V. Shtanagei, Mykhailo I. Matviienko, Valentyn P. Golub, Mykola V. Bohovyk, Larysa M. Onishchuk (2024). The impact of strength loads on the health status and physical readiness of female cadets. *Wiadomości Lekarskie*, 76 (6), 1230–1236. doi: 10.36740/WLek202406118.

<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58021774100>

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10\(183\).37](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10(183).37)
УДК. 373:796]-051:343.121.4

Проскуров Є.М.
кандидат педагогічних наук, вчитель фізичної культури, Харківський ліцей №14, Харків
<http://orcid.org/0000-0002-4428-1743>
Камаєв О.І.
доктор педагогічних наук, професор, Харківська державна академія фізичної культури, Харків
<http://orcid.org/0000-0003-4358-888X>

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФАХОВО-КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

В статті розглядається існуюча проблема необхідності правового захисту для обов'язкових працівників практичної ланки галузі фізичного виховання. До даної категорії працівників належать вчителі фізичної культури загальноосвітніх шкіл державної форми власності, оскільки у Законі про фізичну культуру і спорт, статті 26 (Фізична культура у сфері освіти), відзначено що проведення занять вказаної категорії працівників є обов'язковими, а це означає що автоматично дані працівники несуть фахово кримінальну відповідальність за статтею 137 КК України «Неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей», тобто це стосується випадків різного виду тяжкості незалежно від обставин виникнення. Для шляхів усунення даної проблеми обрано залучити галузь для співпраці з органами юстиції стосовно забезпечення надійного правового захисту своїх працівників оскільки згідно статті 54 Закону про освіту розділ 6, де говориться, що учасники освітнього процесу мають права на безпечні і нешкідливі умови праці. А це означає що їх освітня галузь до якої вони належать має повне право забезпечити сучасний стовідсотковий правовий захист для своїх працівників стосовно їх професійної діяльності, який заборонить слідству розпочинати кримінальні справи, використовуючи професійні дії вчителів і викладачів (засоби, методи, прийоми, заохочення та інше) в якості речового доказу для звинувачення, незалежно від тяжкості обставин і наслідку.

Ключові слова: фахово кримінальна відповідальність, обов'язковий працівник, фахово професійний ризик, правовий захист.

Evgeny Proskurov, Oleh Kamaev. Pedagogical aspects of professional criminal liability of physical education teachers. The article considers the existing problem of the need for legal protection for mandatory workers in the field of physical education. This category of employees includes physical education teachers of state-owned secondary schools, since the Law on Physical Education and Sports, Article 26 (Physical Education in the Sphere of Education), states that classes for this category of employees are mandatory, which means that automatically these employees are professionally criminally responsible under Article 137 of the Criminal Code of Ukraine "Improper performance of duties regarding the protection of the life and health of children", i.e. this applies to cases of various severity regardless of the circumstances of their occurrence, if only the investigation establishes that this teacher conducted classes with this injured student. In the course of the research, a pedagogical analysis of laws was carried out with the aim of identifying articles or provisions that belong to the legislative and legal protection of the professional risk of physical education workers. The existing safety instructions were consistently reviewed in order to find alternative actions for the justification of this category of workers, at the same time an analysis of the directions of legal safety protection of the existing professional risk offered by the main book of the field of theory and methods of physical education was carried out. Based on the data of the conducted questionnaire, the common factors of professional risk of physical culture teachers were established. The following steps have been chosen as ways to eliminate this problem: to involve the industry in cooperation with the justice authorities regarding the provision of reliable legal protection for its employees, since according to Article 54 of the Law on Education, Section 6, participants in the educational process, which talks about the rights and obligations of pedagogical, scientific-pedagogical and scientific employees and other persons involved in the educational process, that they have the right to safe and harmless working conditions. And this means that their educational branch, to which they belong, has the full right to provide modern one hundred percent legal protection for its employees in relation to their professional activities, which will prohibit the investigation from starting criminal cases using the professional actions of teachers and lecturers (means, methods, techniques, incentives, etc.) as material evidence for the accusation, regardless of the gravity of the circumstances and the consequence.

Keywords: professional criminal responsibility, mandatory employee, professional risk, legal protection

Постановка проблеми. Необхідність правового захисту потрібного працівникам практичної ланки галузі фізичного виховання виникла ще наприкінці минулого століття, коли швидко розпочали ускладнюватись розумові предмети сприяючи збільшеному прояву важких клінічних станів серед школярів.

Справа в тому що за законом важкий клінічний стан який стався після фізичного перевантаження, як наслідок має кримінальну відповідальність для вчителя фізичної культури, важкий клінічний стан що стався після розумового перевантаження не притягає до кримінальної відповідальності вчителів з розумових предметів. Водночас встановити істину причину даного клінічного стану за термін навчальної доби, який міг статися від фізичного, або розумового перевантаження поки що не можливо.

Однак незважаючи на факт неможливості встановити істину, це привело до посилення фахово кримінальної відповідальності тільки для вчителів фізичної культури, які вже і до того відповідали у кримінальному порядку за отримані травми після невдалого виконання фізичних вправ.